

ВСТУП

Запропонована книга – це частковий результат дослідження співробітників Відділення релігієзнавства ІФ НАНУ, які долучилися до спільного вивчення проблем культурно-цивілізаційного діалогу, що зацікавив групу гуманітарно-суспільних інституцій Національної Академії наук України з Відділення історії, філософії та права, які прилучилися до вивчення проблеми «Україна в умовах культурно-цивілізаційного діалогу ХХІ століття». Обравши собі темою "Поліконфесійність України як вияв її входження в культурно-цивілізаційний діалог ХХІ століття", академічні релігієзнавці вирішили спочатку зосередитися на вивченні проблем релігійного життя світу, на теоретичному осягненні змісту базових понять: цивілізація, діалог, глобалізація, релігія, міжконфесійні відносини, толерантизація релігійного життя та ін. Про процес формування і функціонування поліконфесійності України, історію взаємин між різними елементами релігійно-конфесійної структури українського суспільства, визначення ролі цього фактору у процесі входження нашої країни до світової спільноти, осмислення конфесійного багатоманіття України зокрема як важливої умови толерантизації міжнародних, міждержавних, міжрелігійних відносин мова йтиме в наступній книзі, яку планується видрукувати в наступному, 2011 році. Третя книга проекту «Перспективи релігійних процесів світу й України» вийде у світ вже в 2012 році.

В цій монографії розглядаються питання функціонування релігійного фактору в контексті культурно-цивілізаційного діалогу нинішнього світового співтовариства, робляться перші узагальнення щодо умов, стану і перспектив міжрелігійних відносин. Ми прагнемо актуалізувати саме тему міжконфесійного діалогу в свідомості українців – читачів цієї книги. Враховуючи те, що вітчизняна і зарубіжна наука досі не були націлені на вивчення ролі релігії у культурно-цивілізаційному діалозі, науковці скрупульозно опрацювали доступну літературу з теми, при можливості включилися в реальний процес такого діалогу, але не лише спостерігаючи за його ходом, а частіше всього організовуючи його при активній власній участі, що дає можливість розкрити особливості міжконфесійного спілкування в історичному і сучасному контексті, у світовому і українському вимірі. Врешті автори прагнули зрозуміти в такий спосіб, а чи можливе взагалі конструктивне спілкування різних культур, їх представників і яку роль тут може відіграти релігія, віруючі люди.

Занурившись в ці проблеми, автори зустрілися з масою теоретичних проблем. Переакцентації потребувало багато питань. Під впливом застарілих, утверджуваних протягом десятиліть поглядів на культурно-цивілізаційні

процеси як безрелігійні явища релігія виносилася за скобки історичного розвитку людства. В книзі вперше запропоновано розглянути цивілізаційні процеси сучасності як релігійні процеси, повернути релігії, конфесійній свідомості властиву їм природну цінність, вписавши їх в умови сучасного інформаційного суспільства. Досліджуючи долю релігії в «західній цивілізації», вчені аналізують зміни функціональності релігії тут за умов секуляризації і глобалізму. Уважно придивляючись до християнства на порозі третього тисячоліття, автори виокремлюють новітні риси і тенденції в його розвитку, виявляють інкультурацію християнства в багатоманіття культур світу. Особлива роль надається освіті як умові і засобу міжконфесійного діалогу релігій. Полеми уваги дослідників стає масова культура в її релігійних трансформаціях, сучасний віруючий за умов культурно-цивілізаційного плюралізму.

Найскладнішими для аналізу виявилися проблеми реального буття конфесій в умовах плюрального світу. Не так просто забезпечити суверенітет конфесій за цих нових обставин, вести і впроваджувати цей міжконфесійний діалог. Світ стрімко змінюється, а з ним і ті релігійні концепції, які пояснювали основи буття конфесій, їх взаємини. Вимушені переглядати усталені погляди і католики, і мусульмани, і православні, враховуючи нові небезпеки і нові досягнення цивілізації.

Сучасна глобалізація диктує свої умови для існування релігій. На фоні глобалізації самого релігійного життя, зміни релігійних парадигм потребує переосмислення стратегія конфесій і церков, усвідомлення нової ролі релігійного чинника в контексті міждержавних відносин. Все відбувається на фоні протистояння глобального і локального, космополітичного та етнічного, наступу чужих традицій і відродження релігійного націоналізму, прагнення перетворення окремих релігій на світові церковні імперії, небезпеки втрат і своєї істинності в процесі налагодження міжконфесійного діалогу

Розкриваючи особливості міжконфесійного спілкування в історичному і сучасному контексті, у світовому вимірі, вивчаючи можливості порозуміння і примирення різних конфесій в світі, автори щиро сподіваються, що результати їхнього дослідження будуть враховані при формуванні стратегії міжнародної політики України, а отримані результати будуть впроваджені не тільки в теоріях, але і в практику, коли в інформаційному і ментальному просторі України задомінують наукові підходи до розуміння природи і шляхів розв'язання міжконфесійних протистоянь.

Професор Людмила ФІЛИПОВИЧ